

TRỐNG ĐỒNG NGỌC LŨ CỔ VẬT QUÝ HIẾM

✍️ THU HOAN

Bảo tàng Lịch sử quốc gia đứng đầu trong hệ thống các bảo tàng Việt Nam với trên 200.000 tài liệu, hình ảnh, hiện vật trải dài suốt dòng chảy lịch sử của dân tộc từ thời tiền sử đến đương đại. Trong đó, có nhiều báu vật quốc gia, nhiều bộ sưu tập cổ vật quý hiếm vào bậc nhất so với các bảo tàng cùng loại hình trong khu vực. Trống đồng Ngọc Lũ là một trong số đó.

Mỗi bảo vật đều chứa đựng những giá trị lịch sử, văn hóa liên quan đến quá trình hình thành, phát triển quốc gia, dân tộc, từ thời kỳ văn hóa Đông Sơn cách đây hàng nghìn năm đến thời kỳ độc lập tự chủ và thời kỳ đấu tranh giải phóng dân tộc... Có thể nói, bảo vật đã trở thành điểm nhấn chính trong trưng bày Bảo tàng Lịch sử quốc gia.

Đứng đầu trong số 18 bảo vật quốc gia được lưu giữ tại Bảo tàng Lịch sử quốc gia là trống đồng Ngọc Lũ. Bảo vật này được trưng bày ở vị trí trung tâm, làm điểm nhấn trong hệ thống trưng bày chính, đáp ứng nhu cầu chiêm ngưỡng và tìm hiểu báu vật của công chúng.

Trong quá trình hình thành và sử dụng, trống đồng mang nhiều chức năng khác nhau. Trước hết, trống đồng là một loại nhạc khí dùng trong các cuộc hội hè, tế lễ như cầu mưa, cầu mùa, việc cưới, việc tang... Ngoài ra, trống còn được dùng để làm hiệu lệnh hay biểu tượng của quyền uy. Trống được đúc bằng khuôn phá, thường là khuôn ba mang,

một mang mặt và hai mang thân. Trống đồng Đông Sơn như một kiệt tác nghệ thuật, phản ánh trình độ luyện kim đúc đồng của cư dân Đông Sơn.

Trong sưu tập trống đồng Đông Sơn có niên đại cách ngày nay khoảng 2.000 - 2.500 năm, trống đồng Ngọc Lũ là chiếc trống đẹp nhất và giá trị nhất. Trống được phát hiện bên bờ sông Hồng thuộc xã Như Trác, huyện Lý Nhân, tỉnh Hà Nam vào năm 1894 và được đưa vào thờ trong đình làng Ngọc Lũ nay thuộc huyện Bình Lục, tỉnh Hà Nam. Năm 1902, trống được người Pháp đưa về Trường Viễn Đông Bác Cổ, Hà Nội (nay là Bảo tàng lịch sử quốc gia).

Trống đồng Ngọc Lũ có kích thước lớn, với đường kính mặt trống 79cm, chiều cao 63cm và nặng 86kg, hình dáng cân đối, tập trung hoa văn phong phú. Tang trống nở cong như chiếc hộp cộng hưởng, khuếch đại âm thanh; phần giữa hình trụ thẳng đứng như bộ phận nắn âm thanh; phần dưới cùng hình nón cụt hơi choãi ra là phần mở →

Có thể nói, trống đồng Ngọc Lũ là chiếc trống điển hình nhất trong hệ trống đồng Đông Sơn, tiêu biểu cho đỉnh cao phát triển rực rỡ của nghệ thuật đúc đồng thời kỳ văn hóa Đông Sơn. Trống đã hội tụ tài năng nghệ thuật và tâm hồn người Việt cổ, được xem như là biểu tượng, là tinh hoa văn hóa Việt Nam:

→ để âm thanh thoát ra và tỏa rộng. Ở chính giữa mặt trống trang trí hình mặt trời với 14 tia nổi dày, xen kẽ giữa là họa tiết tinh xảo. Bao quanh hình mặt trời là các vành hoa mô tả cảnh giã gạo chày đôi, người đang đánh trống đồng, đoàn người nhảy múa..., xen kẽ là các hình hoa văn nhà sàn mái cong, nhà sàn mái úp, trống đồng, vũ khí, nhạc khí... và vành hoa văn tiếp theo trang trí hình hươu, hình chim mỏ ngắn, chim mỏ dài (chim Lạc). Tang trống trang trí 6 hình thuyền chèo người mang vũ khí trong nhiều tư thế khác nhau thể hiện diễn biến lễ hiến tế nô lệ. Thân trống trang trí hình võ sĩ cầm khiên chắn và rìu chiến. Quai trống đối xứng từng cặp trang trí nổi hình bông lúa... Toàn bộ hoa văn từ mặt trống đến chân trống tái hiện lại bức tranh sinh động về đời sống vật chất, tinh thần và gợi lại cảnh sinh hoạt xã hội thu nhỏ của cư dân Đông Sơn. Đặc biệt, hoa văn hình người, hình động vật được trang trí trên trống Ngọc Lũ thể hiện rõ giới tính đối ngẫu âm dương hòa hợp như: cặp đôi nam - nữ giã gạo, hươu cái xen kẽ hươu đực, chim đậu - chim bay..., phản ánh sự phát triển của tín ngưỡng phồn thực thời kỳ này.

Với những ý nghĩa đó, trống đồng đã trở thành một vật báu, linh thiêng trong đời sống văn hóa tinh thần của cư dân Đông Sơn và được người đời sau tôn thờ như một vị thần.

Đánh giá về trống đồng Ngọc Lũ, TS. Nguyễn Việt - Giám đốc Trung tâm nghiên cứu Tiền sử Đông Nam Á cho biết, trong tổng số hàng ngàn chiếc trống đồng Đông Sơn được phát hiện từ trước tới nay, đến cả những chiếc trống nổi tiếng như Hoàng Hạ, Sông Đà, Khai Hóa, Cổ Loa... chưa chiếc nào vượt qua được trống đồng Ngọc Lũ. Đây là đỉnh cao cả về kích thước, hoa văn và tinh hoa của nghệ thuật đúc đồng, đằng sau đó còn là những câu chuyện, những vấn đề nghiên cứu gợi mở về đời sống vật chất, về xã hội Đông Sơn xưa. "Hiện nay, một phiên bản trống Ngọc Lũ đang được trưng bày ở vị trí trang trọng tại trụ sở Liên Hợp quốc (New York, Mỹ), được coi như là biểu tượng văn hóa Việt Nam", TS. Nguyễn Việt cho hay.

PGS.TS Trịnh Sinh (Viện Khảo cổ học Việt Nam) cũng cho rằng, trống đồng Ngọc Lũ là hội tụ tinh hoa của rất nhiều lĩnh vực như đúc đồng, nghệ thuật trang trí, bức tranh sinh hoạt sống động của người Đông Sơn... Cho đến tận ngày nay, kỹ thuật đúc trống đồng Ngọc Lũ vẫn còn là một "ẩn số" mà các làng đúc đồng nổi tiếng như Hà Đông (Thanh Hóa), Ngũ Xã (Hà Nội) vẫn chưa "giải mã" được. Và, trong số hàng ngàn chiếc trống Đông Sơn được phát hiện thì trống Ngọc Lũ vẫn là trống hoàn chỉnh nhất cho đến tận bây giờ. ■

Bái Đính được mệnh danh là ngôi chùa lớn nhất Đông Nam Á, được biết đến với nhiều kỷ lục như: chùa có tượng Phật dát vàng lớn nhất châu Á, hành lang La Hán dài nhất châu Á, tháp xá lợi Phật cao nhất châu Á và tượng Phật Di Lạc bằng đồng lớn nhất Đông Nam Á...

Ngày 23/6/2014, Quần thể Danh thắng Tràng An (trong đó có chùa Bái Đính) đã được Ủy ban Di sản thế giới công nhận là Di sản Thế giới hỗn hợp đầu tiên tại Việt Nam về văn hóa và thiên nhiên.

Đặt chân đến Bái Đính, du khách có thể chiêm ngưỡng ngay trước mắt Tam Quan cao gần 17m. Bước chân qua Tam Quan, du khách hòa mình vào không gian tâm linh thanh tịnh, ngắm nhìn công trình kiến trúc đồ sộ, những pho tượng có nét uy nghi, bao dung, nghệ thuật chạm khắc, đúc đồng tinh tế cùng cảnh quan hùng vĩ, núi gối đầu sông, mây vờn đỉnh núi.

Tại ngôi Điện Quán Âm, gian chính giữa thờ tượng Phật bà Quán Âm nghìn mắt nghìn tay có trọng lượng 80 tấn, được dát vàng bên ngoài, du khách làm lễ và dâng hương. Tiếp đó, du khách lên gác chuông chiêm ngưỡng hình ảnh quả chuông đồng nặng 36 tấn, được treo trên tháp cao với tiếng ngân vang vọng, lan tỏa khắp nơi, xua tan mọi nỗi thống khổ, cảnh tình chúng sinh. Hành lang dài 1.700m với 500 vị La Hán, là con đường đưa con người đến gần với cõi Phật. Du khách đứng chân tại Điện Giáo Chủ, tại gian chính giữa của điện thờ tượng Phật Thích Ca Mâu Ni cao 10m có trọng lượng 100 tấn dát vàng. Các pho tượng Quán Thế Âm Bồ Tát, tượng Đức Phật Thích Ca được xác lập kỷ lục là pho tượng bằng đồng dát vàng lớn nhất Việt Nam mang nét uy nguy, bác ái, gieo vào lòng du khách niềm tin về giá trị chân - thiện - mỹ.

Điểm đến đặc biệt trong quần thể chùa Bái Đính là ngôi Bảo Tháp được xác nhận kỷ lục là Tòa tháp Xá Lợi cao nhất châu Á. Du khách sẽ được phóng tầm mắt chiêm ngưỡng toàn bộ khung cảnh chùa Bái Đính về đêm lung linh huyền ảo từ tầng 12 của tòa Bảo tháp trong một không gian yên tĩnh, linh thiêng; chiêm ngưỡng ngọc xá lợi trên tầng 13 của bảo tháp; nghe thuyết pháp đạo Phật với các chủ đề quen thuộc như "Chữ Hiếu trong gia đình", "Tinh nghĩa vợ chồng", "Đạo làm người"...